

MADEN VE TAŞOCAKLARI İŞLETMELERİNDE VE TÜNEL YAPIMINDA TOZLA MÜCADELEYLE İLGİLİ YÖNETMELİK*

(*14/09/1990 tarih ve 20635 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır)

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Amaç, Kapsam, Kanuni Dayanak, Tanımlar

Amaç

Madde 1 –(Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Yönetmeliğin amacı maden ve taş ocakları işletmelerinde, tünel yapımında ve tamamlayıcı tesislerinde çalışan işçilerde pnömokonyoz (akciğer toz) hastalığına neden olacak toz oluşumunu önlemektir.

Kapsam

Madde 2 -(Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Yönetmelik maden ve taş ocakları ile tünel yapımında ve tamamlayıcı tesislerinde tozun kontrolü için uyulması gereken teknik yöntemler ile çalışanların tıbbi kontrol muayenelerini kapsar.

Kanuni dayanak

Madde 3 - Bu Yönetmelik 1475 sayılı İş Kanunu'nun 74 üncü maddesine istinaden çıkarılan "Maden ve Taş Ocakları İşletmelerinde ve Tünel Yapımında Alınacak İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Önlemlerine İlişkin Tüzük"ün 380 inci maddesine dayanılarak düzenlenmiştir.

Tanımlar

Madde 4 - (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Bu Yönetmelikte geçen;

Bakanlık: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını,

Toz: Maden ve taş ocaklarında, tünel yapımında ve tamamlayıcı tesislerinde işyeri havasına yayılan mineral ve kayaç parçacıklarını,

Solunabilir Toz: Aerodinamik eşdeğer çapı 0-5 mikron büyüklüğünde kristal veya amorf yapıda toz ile çapı 3 mikrondan küçük, uzunluğu çapın en az 3 katı olan ipliksi tozları,

Fibrojen Toz: Solunumla akciğerlere ulaşarak biriken ve bunun sonucunda dokusal değişim oluşturarak akciğerlerde fonksiyonel bozukluk yapan tozları,

İnert Toz: Solunumla akciğerlere ulaşmalarına rağmen akciğerlerde fonksiyonel bozukluk yapmayan tozları,

Pnömokonyoz - Akciğer Toz Hastalığı: Akciğerlerde toz birikmesi ve buna karşı dokusal tepkime sonucu oluşan akciğer hastalığını,

Toz Ölçümü: Ortam havasında gravimetrik esasa veya ipliksi tozlarda lif sayısına göre toz miktarını belirlemeyi,

Tozsuz İşler: Ortam havası eşik sınır değeri (ESD) 0 MG/m³ olan işleri,

Tozla Mücadele Birimi (TMB): Maden ve taş ocaklarında, tünel yapımında ve tamamlayıcı tesislerinde Yönetmelik hükümlerine uygun biçimde tozla mücadele işlevini üstlenecek birimi,

Toz Kontrol Mühendisi: Toz kontrolü konularında eğitim veya kurs görmüş ve daimi olarak işyerinde görevli olan maden veya jeoloji mühendisini, birden fazla işletmesi olan işverenlerin

işletmelerden birinde veya Genel Müdürlük merkezinin bulunduğu yerde ikamet eden maden veya jeoloji mühendisini,

Toz Laboratuvar Sorumlusu: Laboratuvar da toz değerlendirmeleri konusunda eğitim görmüş jeoloji, maden ve kimya mühendisi veya kimyageri,

Örnekçi: Maden ve taşocaklarında, tünel yapımında ve tamamlayıcı tesislerinde çalışma ortamından örnek alma konusunda eğitim görmüş işçi veya teknisyeni,

Tozla Mücadele Komisyonu (TMK): Yönetmelikle ilgili konularda alınacak kararlara esas olmak üzere teknik ve tıbbi açıdan görüşler hazırlamak amacıyla oluşturulan komisyonu,

İSGÜM: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Merkezi ve bu Merkezin bölge laboratuvar şefliklerini,

ILO:Uluslararası Çalışma Örgütü'nü,

Eşik Sınır Değer (ESD;TWA): Uzun süre ve olağan çalışma saatlerinde sağlık açısından herhangi bir sorun oluşturmayan günlük aşılmaması gereken değeri,

Tam Kapalı Sistem: Tozun kaynağından emilerek çöktürme ve lüzum halinde filtre işleminden sonra, eşik sınır değerlerin altındatoz bulunduran havayı çalışma ortamına bırakan sistemi,Kristal yapıda SiO₂, Kuvarsi tridimit, kristobaliti,

Asbest: Serpantin veya amfibol gruplarına giren lif yapılı minerallerden kirizotil (beyaz asbest), aktinolit, amozit (kahverengi asbest) antofillit, krokidolit (mavi asbest), tremolit minerallerinden birini veya birkaçını içeren karışımı,

Toz Örneklemme Cihazı: Ortam havasındaki solunabilir tozları örneklemeye yarayan cihazı ve kişisel toz toplama cihazını,Standart Göğüs Filmi: 35x35 cm. veya daha büyük boyutta ILO sınıflandırılmasına göre 1 ve 2 nci kalitede göğüs radyografisini,

A Okuyucu: ILO Uluslararası Pnömonkonyoz Radyografisi Sınıflandırması konusunda eğitim almış hekimi,

B Okuyucu: ILO Uluslararası Pnömonkonyoz Radyografisi Sınıflandırması konusunda eğitim almış göğüs hastalıkları veya radyoloji uzmanı hekimi,
ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

İşverenlerin Yükümlülükleri, Tozla Mücadele Komisyonu, Tozla Mücadele Birimleri Kuruluş ve Görevleri

İşverenlerin yükümlülükleri

Madde 5 -(Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Yönetmelik kapsamına giren işyerlerinin işverenleri,işyerlerinde çalışmalar sırasında toz çıkışını önlemek veya çıkan tozu bastırmak için gerekli teknik tedbirleri almak ve işçinin çalıştığı ortamdaki solunabilir toz miktarını Yönetmelikte belirtilen yöntemlere göre ölçmek veya TMK'nın yetkili kıldığı laboratuvarlara veya İSGÜM'e ölçtürmek ve çalışanların tıbbi kontrol muayenelerinin yapılmasını sağlayarak pnömokonyozdan korumak, işyerlerinde teknik ilerlemelerin getirdiği daha uygun sağlık şartlarını sağlamak zorundadır.

Tozla Mücadele Komisyonu (TMK)

Madde 6 - (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Sağlık Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, maden işkolunda kendisine mensup işçi ve işveren sayısı en yüksek işçi ve işveren konfederasyonlarından birer temsilci ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı temsilcileri ve Bakanlıkça uygun görülecek tozla mücadele ve pnömokonyoz konularında çalışmaları bulunan bir hekim ve bir mühendisin katılmasıyla bir komisyon kurulur. Bu komisyon üyelerinin görev süresi üç yıldır. Süresi bitenler yeniden görevlendirebilir.

Bu komisyon en az altı ayda bir defa toplanarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İşçi Sağlığı Daire Başkanlığının, İş Teftiş Kurulu Başkanlığının Yönetmelik kapsamına giren işyerleri işverenlerinin ve konu ile ilgili diğer kuruluşların Yönetmelik uygulamasına ilişkin görüş ve önerilerini inceleyerek karara bağlar.

T.M.K.'nın sekreterlik hizmetleri, İşçi Sağlığı Daire Başkanlığı tarafından yürütülür.

T.M.K.'nın görev, yetki ve sorumlulukları ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı temsilcilerinin nasıl belirleneceği konuları Bakanlıkça çıkartılacak bir Yönerge ile düzenlenir.

Kapsam dışına çıkarılabilecek veya kapsama alınabilecek işyerleri

Madde 7 -(Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Bu madde 26.02.2000 tarihli Yönetmeliğin 29.maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

Tozla Mücadele Birimi kuracak işyerleri

Madde 8 - (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Toplam işçi sayısı 300 ve daha fazla olan işletmeler TMB kurmakla yükümlüdürler. İşçi sayısı 300'den az olan işyerleri, üretim kapasitesi, İSGÜM ölçüm sonuçlarına dayanarak tozun niteliği ve yoğunluğuna göre Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı iş müfettişinin veya İSGÜM'ün teklif edeceği işyerleri, TMK'nın uygun görmesi durumunda TMB kurmak zorundadır.

Yönetmelik kapsamına giren ve aynı il sınırları dahilinde veya 100 km. çaplı alan içindeki işyerleri ortaklaşa Tozla Mücadele Birimi kurabilirler.

Bir TMB kurmuş olan işveren, aynı tozla mücadele birimi ile farklı illerde ve diğer işletmelerindeki tozla mücadele işlemlerini yürütebilir.

Tozla Mücadele Birimi

Madde 9 - (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Tozla Mücadele Birimi; bir toz kontrol mühendisi, toz laboratuvar sorumlusu, yeterli sayıda örnekçi, örnek alma cihazı ve laboratuardan oluşur.

Tozla Mücadele Birimi kurmakla yükümlü olmayan işyerleri

Madde 10 - (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Tozla Mücadele Birimi kurmakla yükümlü olmayan işyerlerinde toz örneği alınması ve değerlendirilmesi İSGÜM tarafından veya İSGÜM'ce yapılacak değerlendirme sonucuna göre TMK'nın yetkili kıldığı laboratuvarlarca yapılır. Gerek görüldüğünde yetkili kılınmış laboratuvarlar, İSGÜM tarafından incelemeye alınır, düzenlenecek rapor TMK'ya gönderilir.

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Merkezi Müdürlüğünün görevi

Madde 11 -(Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) İSGÜM, bir program dahilinde toz ölçme ve değerlendirme işlemlerini yürütür.

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Merkezi Müdürlüğünün yetkileri

Madde 12 - (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Toz ölçüm işlemlerini kendileri yürüten veya TMK tarafından yetkili kılınmış laboratuvarlara ölçtüren işletmelerde gerek görüldüğünde İSGÜM elemanlarınca toz ölçüm ve değerlendirme işlemleri yapılır, düzenlenecek rapor İSGÜM'ce belirlenecek ilgililere gönderilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Örneklerin Alınması, Değerlendirilmesi

Örnek alınması ve değerlendirilmesi

Madde 13 - (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Toz ölçümlerini ipliksi tozlar hariç gravimetrik yöntemle yapılır. Örnekler, yeraltı ve yerüstü işyerlerinde dört veya sekiz gözlü yatay çöktürücü tipi gravimetrik esaslı sürekli toz toplama cihazı ile ve gerektiğinde yeraltı işyerlerinde kişisel toz toplama cihazı veya TMK tarafından amaca uygunluğu onaylanan örnek alma cihazı ile alınır .

Yönetmelik kapsamındaki tüm işyerlerinde solunabilir toz ve kristal yapıda SiO₂ yoğunluğu tespit edilir.

Asbest ve diğer ipliksi yapıda toz oluşan işletmeler ile tamamlayıcı tesislerinde toz yoğunluğu değerlendirilmesi lif sayımı yöntemi ile yapılır.

Örnek alma zamanı

Madde 14 - (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Her işyerinde periyodik olarak solunabilir toz yoğunluğu ölçümleri bir program dahilinde yapılır.

Toz örnekleri üretim yapılan günlerde toz kaynaklarının fazla olduğu yerlere öncelik ve önem verilerek en çok işçi çalışan vardiyada ve tüm vardiyayı temsil edecek sürede alınır.

Solunabilir toz konsantrasyonunun periyodik olarak ölçülmesi, üretim yerlerinde ayda bir, galeri sürmelerinde iki ayda bir, diğer yer altı işyerlerinde dört ayda bir, üretim dışı yer üstü işyerlerinde yılda birden az olamaz.

İSGÜM tarafından yapılan ölçümler bu sürelerin dışındadır. Örnek alma zamanı TMK'nın görüşü alınarak Bakanlık onayı ile değiştirilebilir.

Örnek alınacak yerler

Madde 15 - (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Toz örnekleri yer altında çalışanların solunum seviyesi yüksekliğinde ayak içinden, hava dönüş yollarından, taban ve lağımaların gerisinden, transfer bölümlerinden, yer üstünde ise toz kaynağı oluşturan yerlerden, kırıcı ve transfer bölümlerinden alınır.

Eşik sınırlar değerler

Madde 16 - (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Yönetmelik kapsamına giren tüm işyerlerinde ipliksi toz dışında ortam havasında kristal yapıda SiO₂ içeriği %5'ten fazla olan solunabilir tozların Eşik Sınırlar Değerleri (ESD) aşağıdaki eşitlik yardımı ile bulunur.

$$ESD = \frac{25}{\% \text{ SiO}_2} \text{ Mg/m}^3$$

% SiO₂

Kristal yapıda SiO₂ içeriği %5'ten az olduğu takdirde ESD 5 mg/m³ olarak kabul edilir.

Solunabilir toz içinde kristal yapıda SiO₂ oranı %5'ten az olan yerlerde birinci ölçmeyi takip eden toz ölçmelerinde kristal yapıda SiO₂ yoğunluğu tespiti zorunlu değildir. Ancak kayaç değişikliği durumlarında bu oran yeniden tespit edilir.

Eşik Sınır Değerlerine göre işyerlerinde çalışma

Madde 17 - (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Toz yoğunluğu ESD'nin üstünde olan işyerlerinde üretime yönelik olarak işçi çalıştırılmaz. Bu gibi işyerlerinde toz oluşumunun önlenmesi veya tozun bastırılması yöntemleri ile toz yoğunluğunun ESD'nin altına düşürülme çalışmaları yapılır. Toz bastırma çalışmaları sonucunda toz ölçümü yenilenir, toz yoğunluğu ESD'nin altına düştüğü tespit edildiğinde çalışmalara izin verilir.

Toz ölçüm sonuçlarının saklanması

Madde 18 -(Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Toz ölçüm sonuçları değerlendirilerek belgelenir ve bunun bir örneği İSGÜM Merkez Müdürlüğüne gönderilir. Bu belgeler devamlı olarak işyerinde ve İSGÜM'de saklanır.

Özelliği olan mineral ve kayalarda sınır değerleri

Madde 19 -(Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Bu Yönetmeliğin eki Ek - 2'de yer alan kayaç ve minerallerin üretildiği işyerlerinde toz yoğunluğu, belirtilen ESD'lerden fazla olamaz.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Tozla Mücadele

Toz oluşumunun önlenmesi, tozun bastırılması

Madde 20 - (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Toz oluşumunun önlenmesi ve tozun bastırılmasında aşağıdaki önlemler alınır;

a) Lağım deliklerinin açılması su enjeksiyonlu araçlarla yapılır.

b) Yer altında lağım atıldığında, çıkacak tozun önlenmesi için,lağım deliklerine su kartuşları konulması veya lağım larla patlayacak su torbaları asılması veya patlamayı müteakip su fisketelerinin açılması gibi önlemler alınır.

c) Ortamdaki tozun Yönetmelikte belirtilen limitlerin altına düşürülmesi ve tozsuz ortamda işçilerin çalıştırılmasını sağlamak üzere alanın su enjeksiyonu ile ıslatılması, su fisketelerinin kullanılması ve bunun gibi toz oluşumunu önleme yöntemleri kullanılır.

d) Kömür tozu patlamasını önlemek için kullanılacak taş tozunda % 5'den fazla kristal yapıda SiO₂ bulunamaz.

e) Yer altı ve yer üstü işletmelerinde toz oluşumunu önlemek için gidiş - geliş yolları sürekli olarak ıslatılır.

Asbest maden işletmelerinde alınacak ek önlemler

Madde 21 -(Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Asbest işletmelerinde toz yoğunluğu Yönetmelikte belirtilen limitlerin altında dahi olsa aşağıdaki ek önlemler alınır:

a) Delme işlerinde oluşan toz, matkaplar üzerinde monte edilmiş emici donatımla kontrol altında tutulmalıdır.

b) Yeraltındaki tüm kör bacalar yeterince havalandırılmalıdır.

c) Lağım atılmasından sonra yeniden çalışmaya, tozun havalandırma ile temizlenmesinden sonra izin verilmelidir.

Asbest kırma ve eleme işlerinde alınacak önlemler

Madde 22 - (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Asbest kırma ve eleme işlerinde alınacak önlemler;

- a) Kırma ve eleme işlemleri tam kapalı sistemlerle yapılır.
- b) Besleyici ve elek çıkışları esnek bağlantılarla donatılır.
- c) Oluklar elverdiğince yatay olarak beslenir.
- d) Oluklar üstü kapalı ve yeterli miktarda cevheri, tıkanmadan taşınmasını sağlayacak kesit ve açılarda düzenlenir.
- e) Verilen tozun puflama yapmaması için uzun, düşey oluklardan kaçınılır, materyalin konveyöre verilme hızını düşürmek için olukların açu yapacak biçimde düzenlenmesine özen gösterilir.
- f) Konveyörlerle taşıma yapılan yerlerde tozumayı önleyici önlemler alınır.
- g) Bant konveyörleri cevher taşınmasına sebep olmayacak kadar geniş olmalı bant üzerinde cevherle bant kenarları arasında boş kısım kalmalıdır.
- h) Tamburda dönen bant, kazıyıcı veya fırça ile temizlenmelidir.
- i) Emme bağlantıları olukların beslenme yerlerine, konveyörün eklenti noktalarına ve konveyörün kapalı sistemden çıkış noktalarına yapılır.
- j) Emmede ve liflerin pnömatik taşınmasında kullanılan hava siklon veya uygun bir çöktürücü donatımından sonra ana toplama torbalama yerine verilir.
- k) Havanın son olarak atmosfere bırakılması, genel atmosfer için öngörülen sınırlamalar içinde yapılır.
- l) Ayırım, sınıflama, karıştırma, el değmeden bütünüyle kapalı cevher işleme sistemleriyle yapılır.
- m) Liflerin tartı, presleme ve ambalaj işleri otomatik olarak yapılır.
- n) Bu süreçler uygun emici havalandırma sistemi olan kapalı bölmelerde gerçekleştirilir.
- o) Lifler geçirgen olmayan torbalara konmak suretiyle ambalajlanır.

Asbest işleme tesislerindeki atıklar

Madde 23 - Asbest işleme tesislerinde atıklar;

- a) Atıkların ortadan kaldırılmasında geniş ve hızu düşük bantlar, hızlı bantlara tercih edilir.
- b) Bantlar, rüzgar etkisiyle toz savrulmasını önlemek için boşaltma yerine yakın olmalıdır.
- c) Fırlatma biçiminde boşaltma yapan yüksek hızlı konveyörler kullanılmamalıdır.
- d) Atıklar bir yere yığılmadan önce ya da yığılma sırasında ıslatılmalıdır.
- e) Havalandırma sistemi torbalarında biriken toz, atıklara karıştırılmadan önce yeterince nemlendirilmelidir.

Kuvars işletmelerinde alınacak ek önlemler

Madde 24 - Kuvars işletmelerinde alınacak ek önlemler;

- a) Kuvars işletmelerinde açık işletme dahi olsa deliklerin delinmesi su enjeksiyonlu makinalarla yapılır.
- b) Kırma, eleme, öğütme tesisi tam kapalı sistemle çalıştırılır.

Kişisel koruyucu kullanımı

Madde 25 - (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Tozla mücadelede toz oluşumunu önlemek,kaynağında tozu bastırmak uygun havalandırma ile toz yoğunluğunu seyreltmek ve öngörülen ESD düzeyi altında tutmak esastır. Tozlu ortamda çalışma sırasında kişisel koruyucu toz maskesi, maskenin toz süzme özelliği tam olarak belirtilmiş olması, yüze tam uygunluğunun ve düzenli bakımının sağlanması şartı ile kısa süreli, bir vardiyada toplam 1 saati geçmeyen tozlu çalışmalarda mekanik tozla mücadele önlemlerine yardımcı araç olarak kullanılabilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

İşçilerin Pnömkonyozdan Korunmaları,Pnömkonyoz Tanısı ve Pnömkonyozlularla İlgili İşlemler

Tıbbi kontrol muayeneleri

Madde 26 - Bu Yönetmelik kapsamına giren işyerlerinde çalışan işçiler işe alınma sırasında ve işe alındıktan sonra çalışma süresince tıbbi kontrol muayenelerine tabi tutulurlar.

Bu muayeneler işçilerin 1475 sayılı İş Kanunu'nun 79 uncu maddesinde öngörülen bedence bu işlere elverişli ve dayanıklı olduklarının raporla belirlenmesine yöneliktir.

Bu Yönetmelik kapsamına giren işyerlerinde, işlerin yürütümü yüzünden toz riski bulunması sebebiyle tıbbi raporlar düzenlenmesinde olağan klinik ve laboratuvar muayene yöntemleri arasında göğüs filmi bulgularına özen gösterilir.

Göğüs filmlerinin değerlendirilmesi

Madde 27 -(Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Yönetmelik kapsamına giren işyerlerinde üretimde çalışan işçilerin işe girişte ve çalışma süresince **en az iki yılda bir kez standart göğüs filmleri alınarak radyolojik muayeneleri yapılır.** Bu radyolojik muayenelerin düzenli olarak yerine getirilmesinden işveren sorumludur. Göğüs filmlerinin pnömkonyoz bakımından değerlendirilmesi işlemi okuyucu tarafından yapıldıktan sonra filmler,B okuyucuya gönderilir. Değerlendirmeler sonucunda A ve B okuyucu hekimler arasında bir çelişki olması durumunda filmler her iki okuyucu tarafından birlikte değerlendirilerek uygunluk sağlanır. Her iki okuyucunun nihai değerlendirme sonuçları işveren tarafından İSGÜM Merkez Müdürlüğüne bildirilir.

A ve B okuyucu listeleri İSGÜM Merkez Müdürlüğünden temin edilir.

Pnömkonyoz olgularının belirlenmesi

Madde 28 - (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) A ve B okuyucuları tarafından pnömkonyoz olgusu ya da şüphesi biçiminde kabul edilen ve işverene bildirilen işçiler, işverence mesai çizelgesi ekli standart işçi gözlem formları ile birlikte ilgili sigorta müdürlüğü veya hastanesi kanalı ile bağlı bulunduğu SSK Meslek Hastalıkları Hastanesine sevk edilir. Bu değerlendirmeler sonucunda düzenlenen raporların bir örneği ilgili işyerine ve İSGÜM'e gönderilir.

Pnömkonyozlu veya pnömkonyoz şüphesi olan işçilerin klinik ve laboratuvar muayenelerinin gecikmesi, savsaklanması ilgililerce önlenir.

Pnömkonyozlu işçilerin çalışma durumları

Madde 29 -(Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Bu Yönetmeliğin eki Ek 3'de belirtilen ILO Uluslar arası Pnömkonyoz Değerlendirme Kategorisi Çizelgesinde 1. kategoriye giren işçiler, çalışma ortamının toz yoğunluğu 2 mg/m³ altında olan işyerlerinde çalıştırılır. Bu işçilerin en az yılda bir kez SSK Meslek Hastalıkları Hastanelerine kontrole gönderilmeleri zorunludur. II. kategoriye giren işçiler tozsuz işlerde çalıştırılır.

Pnömokonyoz değerlendirme kurulları oluşturulması

Madde 30 - (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Bu madde 26.02.2000 tarihli Yönetmeliğin 29. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

ALTINCI BÖLÜM

Eğitim Seminerleri ve Seminer Konuları

Eğitim Seminerleri

Madde 31 - (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Tozla Mücadele Biriminde görev alacak kişiler ile pnömokonyoz değerlendirmesinde görev alacak hekimler için eğitim seminerleri düzenlenir. Bu seminer programları, İSGÜM koordinasyonuna üniversiteler, ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından hazırlanır ve uygulanır.

Tozla Mücadele Birimi seminer konuları

Madde 32 - (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Düzenlenecek seminer programları teorik dersleri ve pratik uygulamaları kapsar.

a) Teorik konular:

- 1) Tozlarla oluşan meslek hastalıkları hakkında genel bilgi,
- 2) Yönetmelik kapsamına giren işyerlerinde karşılaşılan kayaç ve mineral tozlarının tanımlanması ve sınıflandırılması,
- 3) İşyerlerinde toz örnekleri alınacak yerlerin belirlenmesi ve örnek alma teknikleri.

b) Uygulamalar;

- 1) Toz ölçümleri ve değerlendirmelerinde kullanılan cihazların tanıtımı, kullanımı, kalibrasyonu ve toz numunesi alınmadan önce yapılması gereken işlemler,
- 2) Numune alındıktan sonra cihazların bakımı ve temizliği.
- 3) Toz örneklerinin laboratuarda değerlendirmesi ve toz yoğunluğunun hesaplanması.
- 4) İşyerlerinde toz ölçümü uygulamaları.

Pnömokonyoz değerlendirme semineri

Madde 33 - (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) A ve B okuyucu olarak görev alacak hekimler için, İSGÜM organizasyonu ile ILO - Uluslararası Pnömokonyoz Radyografisi Sınıflandırılması konusunda eğitim semineri düzenlenir.

Kurs ücreti ve kursiyerlerin konaklama giderleri ;

Madde 34 - (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Bu madde, 26.02.2000 tarihli Yönetmeliğin 29. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

Kurs öğretim görevlileri ücreti

Madde 35 - (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Bu madde, 26.02.2000 tarihli Yönetmeliğin 29. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

YEDİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Denetim

Madde 36 - (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Bu madde, 26.02.2000 tarihli Yönetmeliğin 29. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Madde 1 - (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Kalker (CaCO₃) terkipli kayaç işletmeleri, yeni bir karar çıkarılıncaya kadar, Yönetmelik kapsamı dışında tutulmuşlardır.

Geçici Madde 2 - (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Yönetmelik kapsamına giren bütün işyerleri, bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde EK-1'deki formu doldurarak İşçi Sağlığı Daire Başkanlığına göndermek zorundadır.

Geçici Madde 3 - (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) Bu madde, 26.02.2000 tarihli Yönetmeliğin 29. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Madde 4 - (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.) 26.02.2000 tarihli Yönetmeliğin 36. maddesiyle değiştirilmiş olan bu madde, aynı hükümle madde numarası Geçici Madde 2 olarak teselsül ettirilmiştir.

Yürürlük

Madde 37 - Bu Yönetmelik Resmi Gazete'de yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 38 - Bu Yönetmelik hükümlerini Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı yürütür.

EK 1- (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.)

İşveren Bildiri Formu

İşverenin unvanı :
İşyeri Bölge Müd.No :
İşyerinin adresi (İl, İlçe, Mevki) :
İşyerinin telefon numarası :
İşverenin (tebligat adresi) :
Tel No :
Toplam işçi sayısı : Yer altı: Yerüstü :

Elde edilen madenin/cevherin cinsi :
Yan taşın cinsi :
Üretim yöntemi :
Üretim miktarı (Ton veya m³ /yıl) :
İşyerinin en faal olduğu aylar :
İşyerinin faal olmadığı aylar :
İşyerinin ruhsat numaraları (Maden dairesi veya özel idare) :
Ruhsat tarihi ve müddeti :

EK 2- (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.)

Özelliği Olan Kayaç veya Mineraller Eşik Sınır Değerleri (ESD)

Kayaç-mineral ESD

Asbest :

Krizotil 0,6 lif / cm³

Diğer türler ve asbest içeren kayaçlar 0,3 lif / cm³

EK 3- (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.)

ILO Uluslararası Pnömkonyoz Değerlendirme Kategorisi Çizelgesi

0. Kategori : 0/- 0/0 0/1

I. Kategori : 1/0 1/1 ½*

II. Kategori : 2/1 2/2 2/3

III. Kategori : 3/2 3/3 3/+

*Büyük opasiteye doğru gelişme varsa (ax,A,B,C) II.Kategori ve üzeri gibi işlem görür.

EK 4- (Değişik 26/2/2000-23976 s.R.G.)

Pnömonyoz Değerlendirme İşçi Gözlem Formu

No :

Tarih :

1. İşyeri Unvanı, adresi :

2 .İşçi adı, soyadı :

3. İşçi sigorta no :

4. İkametgah adresi :

5. Doğum yeri :

6. Yaşı :

7. Cinsiyeti :

8. Öğrenim durumu :

9. Çalıştığı bölüm :

10. Yaptığı iş :

11. Meslek öyküsü :

İşkolu	Bölüm/yaptığı iş	Süre	Tarih
12. Sağlık yakınmaları	Hayır	Sürekli	Bazen

Öksürük

Balgam

Hırıltılı solunum

Göğüste sıkıntı hissi

Solunum zorluğu

Nefes darlığı

Hemoptizi

13. Daha önce akciğer hastalığı geçirdi mi?

Hayır ( ) Evet ( ) Nedir:

14. Başka önemli hastalık geçirdi mi?

Hayır ( ) Evet ( ) Nedir:

15. Aşağıdakilerden hangilerini geçirdi?

Meslek hastalığı Hayır ( ) Evet ( ) Nedir:

İş Kazası Hayır ( ) Evet ( ) Nedir:

16. Sigara Kullanma alışkanlığı

Hayır ( )

Evet ( ) Paket/gün ( ) Yıl ( )

Bırakmış( ) Paket/gün ( ) Yıl önce ( ) Yıl içmiş ( )